

Inga Grinytė - Fedčuk

2022 gegužės 25 d.

Stokholmas - Kaunas

Stockholm
University

Faktoriai, lemiantys efektyvų mokinių, turinčių autizmo spektro sutrikimų,
įtraukimą į ugdymo procesą

Autizmas

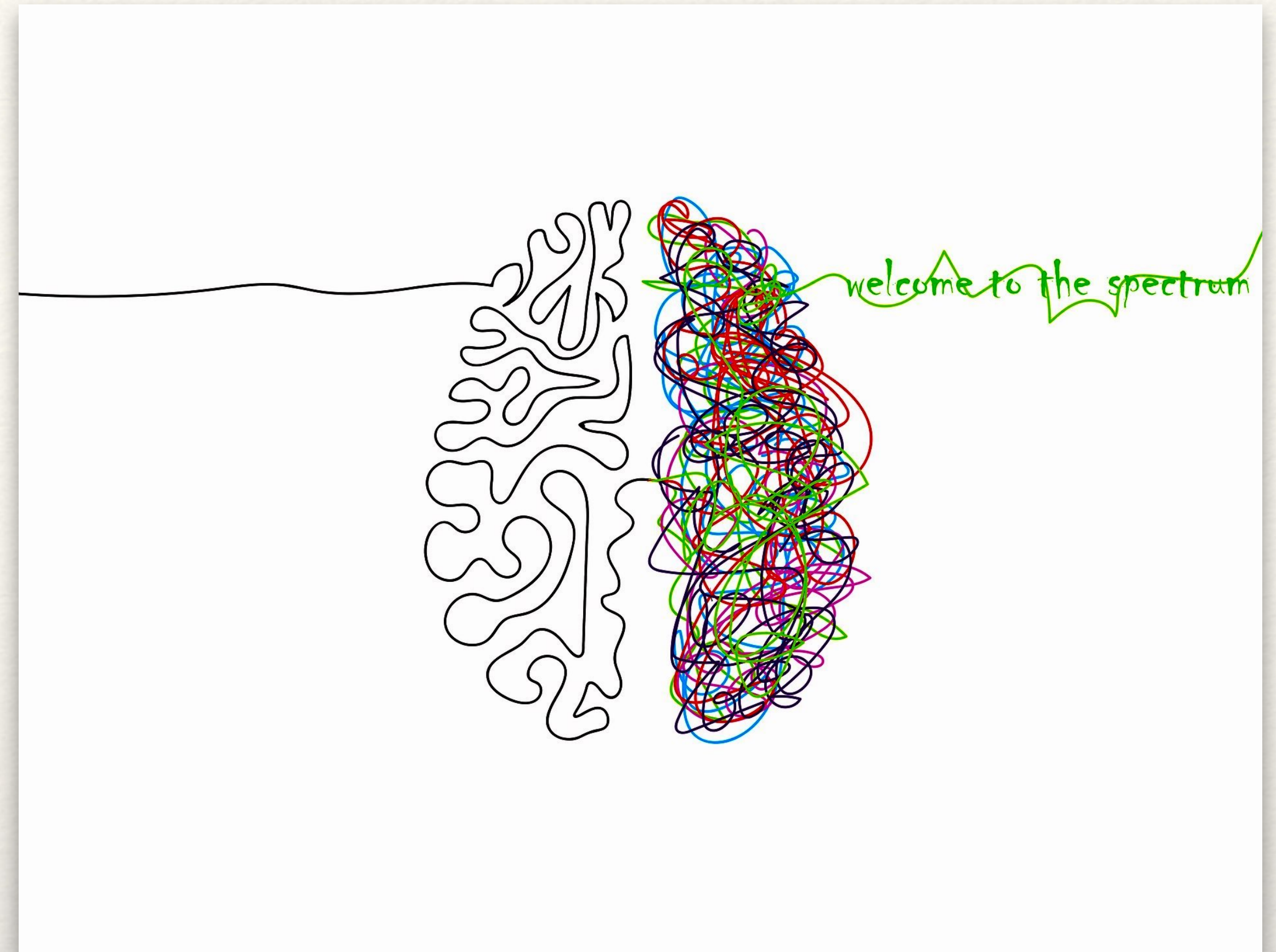
- **Autizmas** - neurobiologinės kilmės, elgesio ir raidos sutrikimo sindromas, susijęs su netipiniais smegenų vystymosi sutrikimais.

E.J. Courchesne, J. Townsed ir O. Saitoh, 1994

- **Rekomenduojami pranešimai:**

1. Professor Thomas Bourgerons "From Synaptic Genes to Brain Connectivity in Autism Spectrum Disorder"
https://play.gu.se/media/0_f1td0xq0
2. Professor Christopher Gillberg, "Autism From A to Z"
https://play.gu.se/media/0_eoj9m1gr
3. Professor Fred R Volkmar "The Changing Face of Autism"
https://play.gu.se/media/0_y0c4mhko

Šaltinis: [Medieteknik Göteborgs universitet](#)

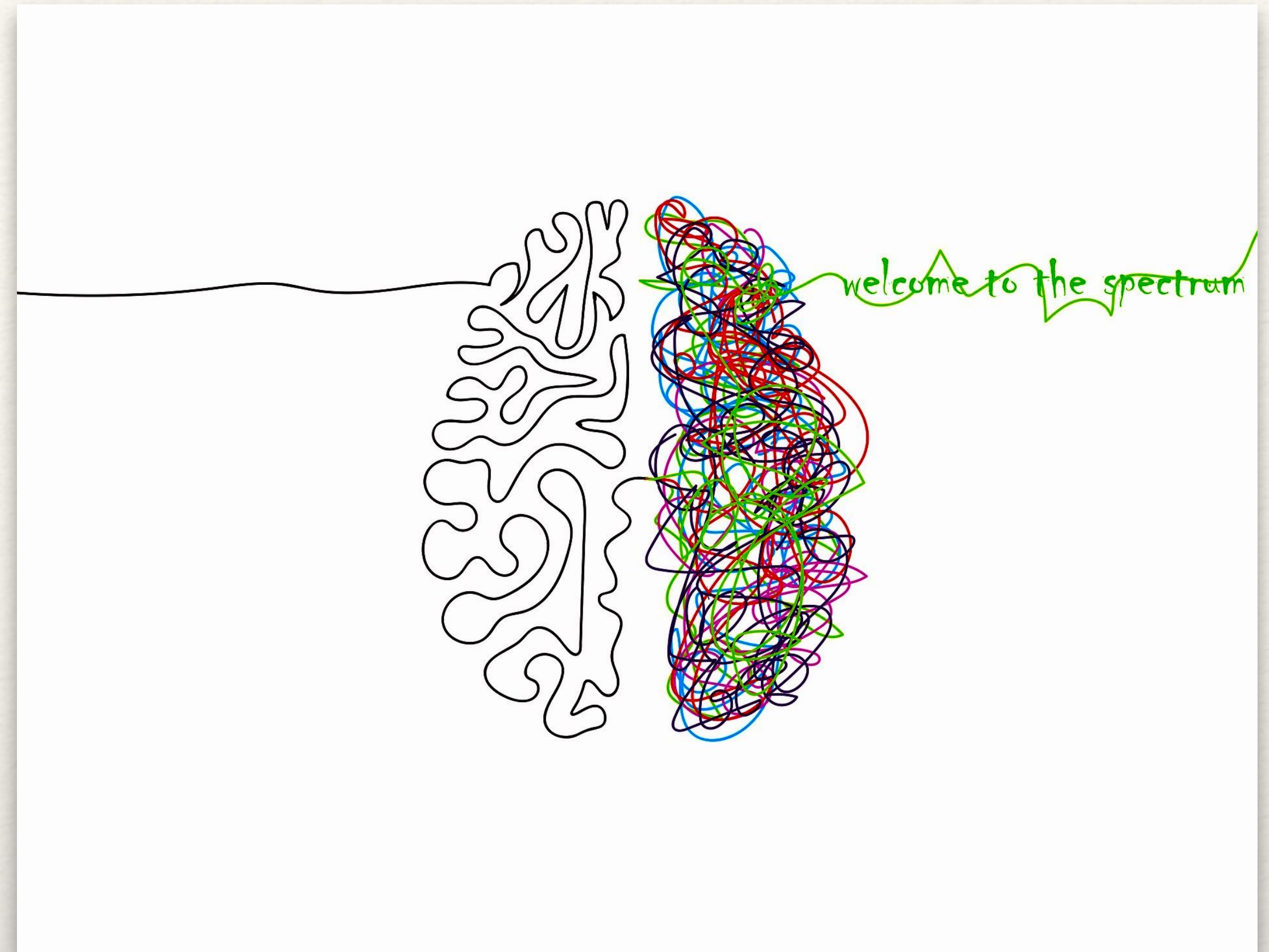

Nuotrauka: Pixabay

Autizmo spektro sutrikimai (autism spectrum disorders)

- TLK-10-AM sisteminiame ligų sąrašė autizmo spektro sutrikimai įvardijami kaip įvairiapusiai raidos sutrikimai ir skirstomi į atskiras grupes:
  - F84 Įvairiapusiai raidos sutrikimai
    - F84.0 **Vaikystės autizmas**
    - F84.1 Atipiškas autizmas
    - F84.2 Retto sindromas
    - F84.3 Kiti dezintegraciniai vaikystės sutrikimai
    - F84.4 Hiperaktyvus sutrikimas, susijęs su protiniu atsilikimu ir stereotipiniais judesiais
    - F84.5 **Aspergerio sindromas**
    - F84.8 Kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai
    - F84.9 Nepatikslintas įvairiapusis raidos sutrikimas
- Šiai grupei priklausantys sutrikimai apibūdinami kokybinėmis **socialinio bendravimo ir komunikacijos anomalijomis** bei ribotu, stereotipiniu ir pasikartojančiu interesų ir veiklos ratu.

Nuotrauka: Pixabay

Temos aktualumo ir pagrįstumo apžvalga

Researchgate (engelska)	Autism spectrum disorder (ASD)	Transition, autism spectrum disorders	Education and inclusion, autism	Support, autism, students
Antal träffar	214 343	20	20	20
Researchgate (svenska)	Autismspektrumtillstånd	Övergång, autism, artiklar	Inkludering, autism, elever	Stöd, autism elever, artiklar
Antal träffar	8	20	20	20
Academia.edu	Autism spectrum disorder (ASD)	Transition, autism spectrum disorders	Education and inclusion, autism	Support, autism, students
Antal träffar	12 159	13 037	174 507	3 644

University of Helsinki Research Portal (artiklar)	Autism spectrum disorder (ASD)	Transition between educational institutions for students with autism spectrum disorders	Education and inclusion, autism	Support, autism, students
Antal träffar	22	0	1	3
University of Helsinki Research Portal (artiklar)	Autism spectrum disorder (ASD) Finland	Transition, students with autism spectrum disorders Finland	Education and inclusion, autism Finland	Support, autism, students Finland
Antal träffar	5	0	1	2
SwePub (engelska) tidskriftsartikel doktorsavhandling	Autism spectrum disorder (ASD)	Transition, autism spectrum disorders	Education and inclusion, autism	Support, autism, students
Antal träffar	485	4	14/2	14/3
SwePub (svenska) tidskriftsartikel doktorsavhandling	Autismspektrumtillstånd	Övergång, autism	Inkludering, autism, elever	Stöd, Autism, elever
Antal träffar	4	1	2	1

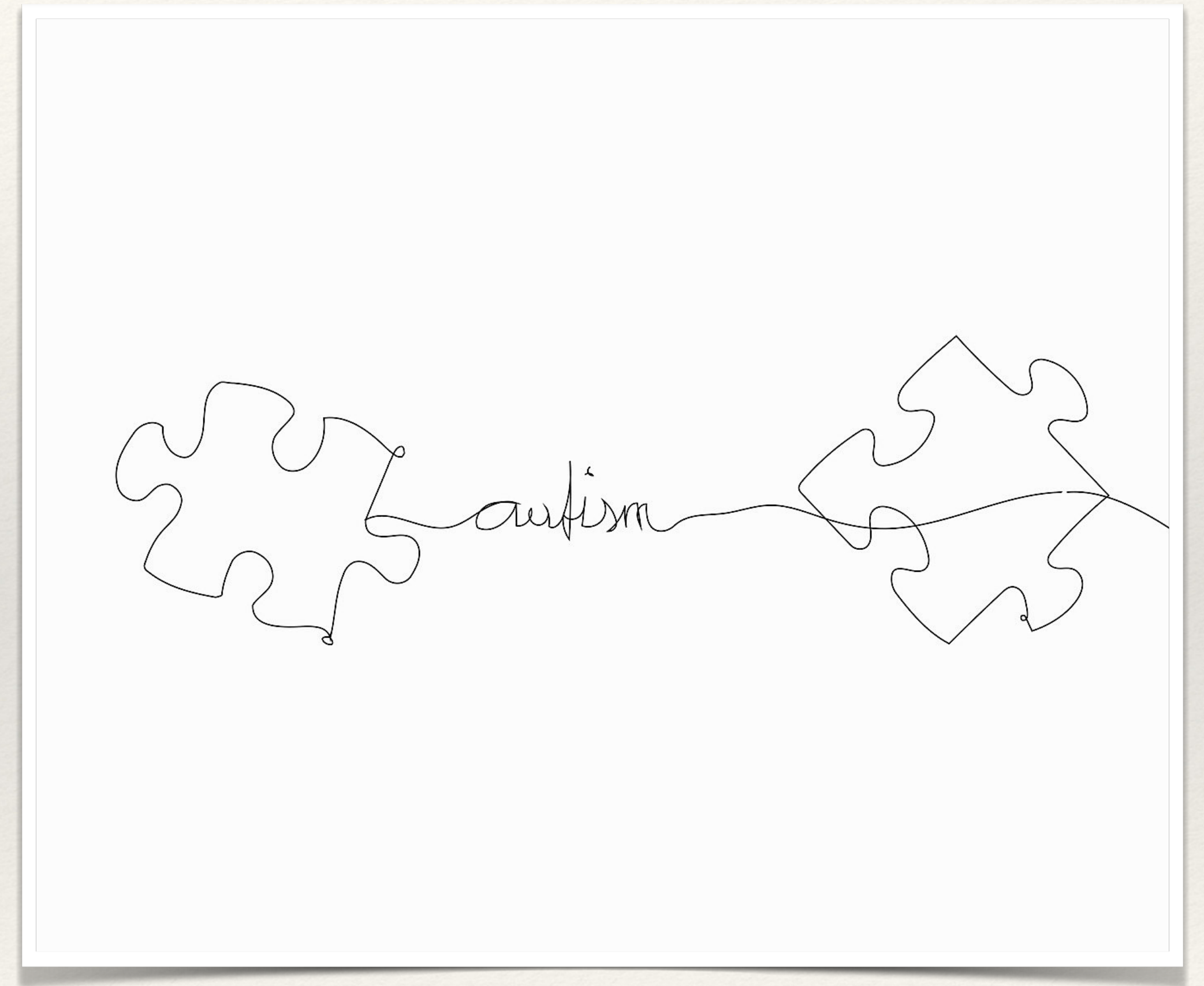

Pasirinktų tyrimų apžvalga, remiantis skirtingų mokslinių disciplinų perspektyvomis

---

- **Medicinos mokslo perspektyva** - Stark, I., Liao, P., Magnusson, C., Lundberg, M., Rai, D., Lager, A. and Nordström, I. S. (2021). Qualification for upper secondary education in individuals with autism without intellectual disability: Total population study, Stockholm, Sweden Autism | Journal article, <https://orcid.org/0000-0001-9349-8415>
- **Pedagogikos mokslo perspektyva** - Irene Rämä & Elina Kontu (2012). Searching for pedagogical adaptations by exploring teacher's tacit knowledge and interactional co-regulation in the education of pupils with autism. European Journal of Special Needs Education, 27:4, 417-431, DOI:10.1080/08856257.2012.701064

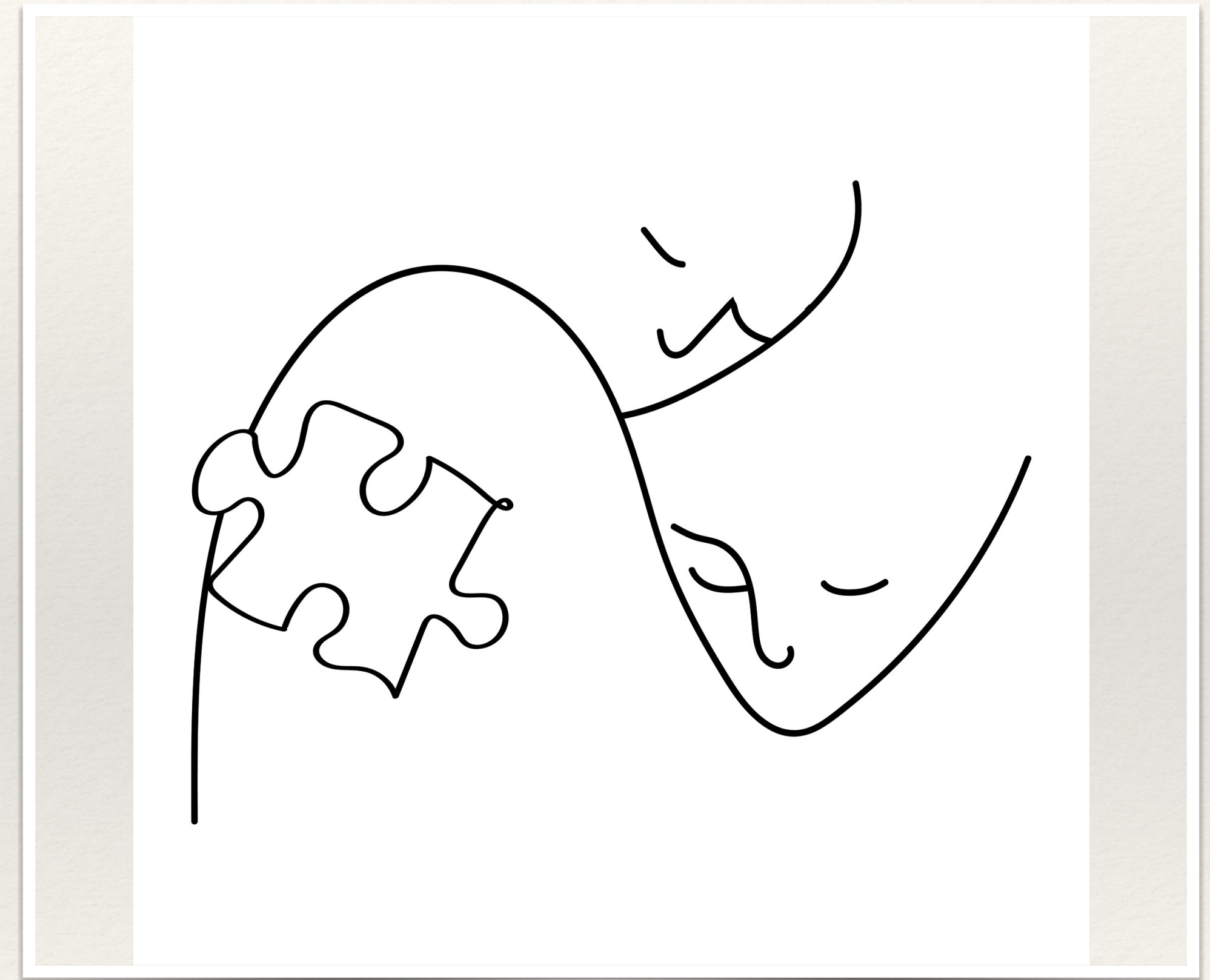

Qualification for upper secondary education in individuals with autism without intellectual disability: Total population study, Stockholm, Sweden Autism

Tyrimo objektas ir apimtis:

- **tyrimo apimtis** - jauni asmenys, kuriems diagnozuoti autizmo spektro sutrikimai (be intelekto sutrikimų), sulaukę numatomo pagrindinės mokyklos baigimo amžiaus (16 metų), $n = 6138$;
- 2598 (42 %) mokinių taip pat turėjo ADHD diagnozę;
- **tyrimo lokalizacija** - Stokholmo apskritis;
- **tyrimo objektas** - mokinių, turinčių autizmo spektro sutrikimų, mokymosi pasiekimai (9 klasėje) bei jų galimybės tęsti tolimesnes studijas gimnazijoje;
- **tyrimo metodas** - longitudinalinis, kahortinis, kiekybinis statistinių duomenų tyrimas: mokyklų registru apie privalomų mokyklos dalykų pažymių (matematikos, švedų kalbos, anglų kalbos) statistika, mokinių duomenys, esantys medicininėse duomenų bazėse.

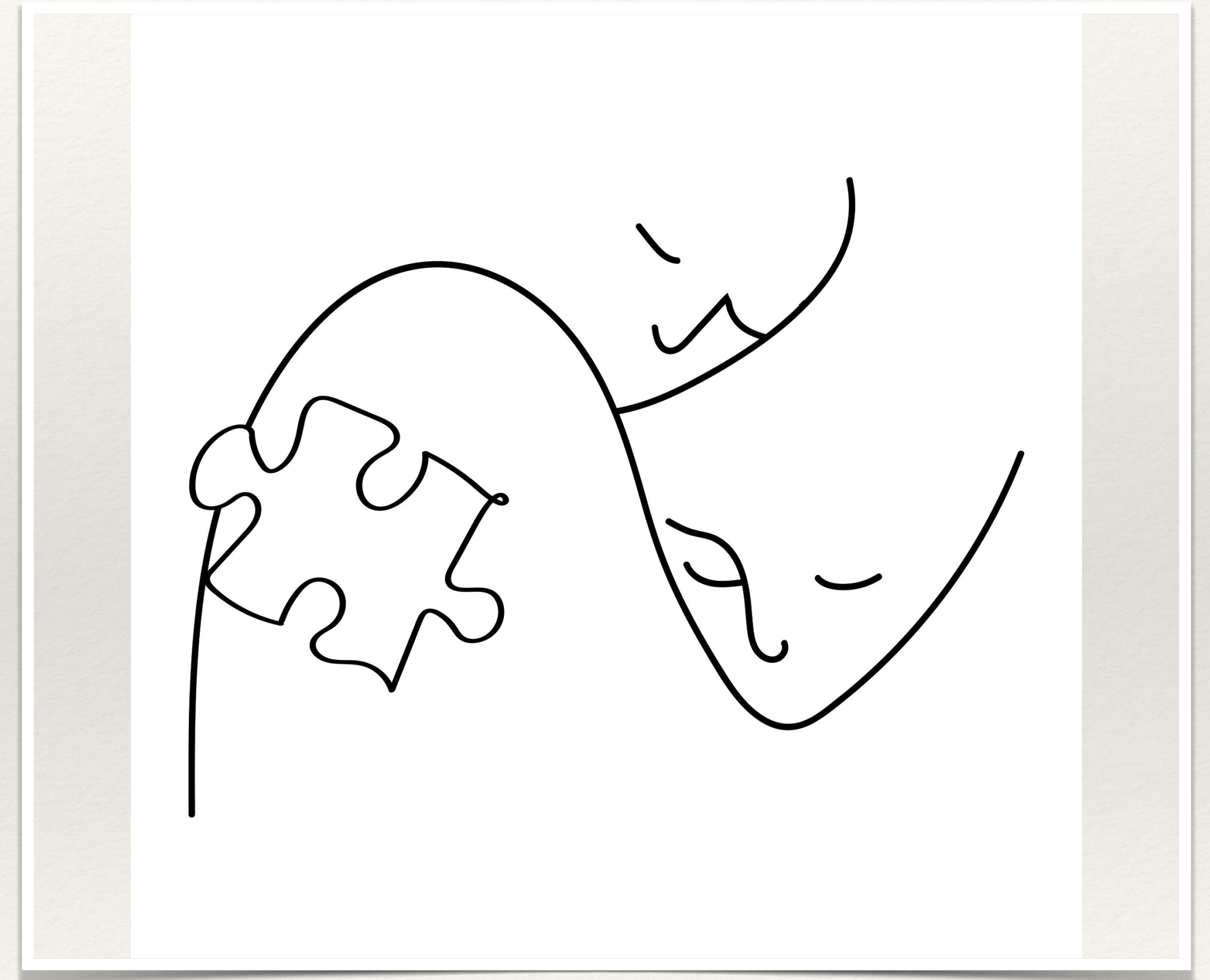
Nuotrauka: Pixabay

Tyrimo vykdymo apžvalga

Duomenys buvo analizuojami remiantis šiais kriterijais:

- mokinio lytis;
- tėvų išsilavinimo lygis ir amžius gimus vaikui;
- tėvų psichiatrinių ligų istorija;
- šeimos socialiniai ekonominiai veiksniai;
- gretutinės ligos, daugiausia dėmesio skiriant ADHD poveikiui;
- atitiktis aukštesniojo vidurinio išsilavinimo reikalavimams;

Nuotrauka: Pixabay

Tyrimo rezultatų apžvalga

	Mokiniai su autizmo diagnoze	Mokiniai be autizmo diagnozės
Mokinių pasiekimai, atitinkantys keliamus reikalavimus (9 klasė)	(57 % och 66 %; $p < 0,05$)	(86 % och 89 %; $p < 0,05$).

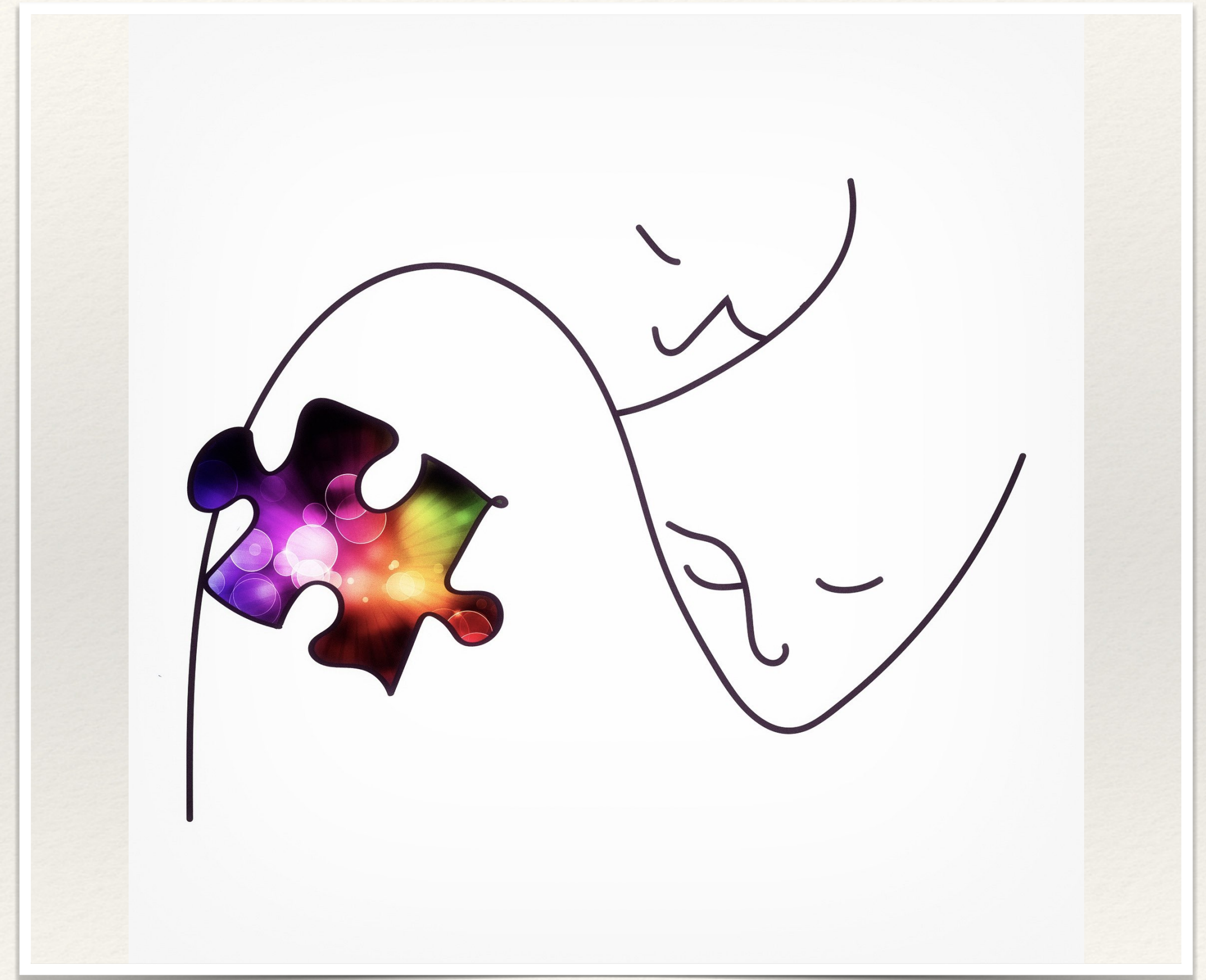
- Mokinių, kurie neišlaikė matematikos egzamino ženkliai sumažėjo, kai jiems sukako 20 metų (iki 29,1%). Panašūs rezultatai buvo pastebėti su švedų ir anglų kalbomis.
- **Laiko pritaikymo** (lankstaus mokymo grafiko) ir **brandos faktoriai** yra reikšmingi šios mokinių grupės pasiekimų pagerinimui.
- Nustatyta, kad mokiniai turintys autizmo diagnozę (be intelekto sutrikimo), o ypač su papildoma **ADHD diagnoze** bei **mergaitės (lytis)**, turi mažesnes galimybes pasiekti tinkamą pasiekimų lygį ir įgyti vidurinį išsilavinimą.
- Įrodyta, kad tokie faktoriai kaip **lytis** ir **sociodemografinė tėvų kilmė**, turi ženklią įtaką mokinių pasiekimams bendroje populiacijoje.

Searching for pedagogical adaptations by exploring teacher's tacit knowledge and interactional co-regulation in the education of pupils with autism

Tyrimo objektas ir apimtis:

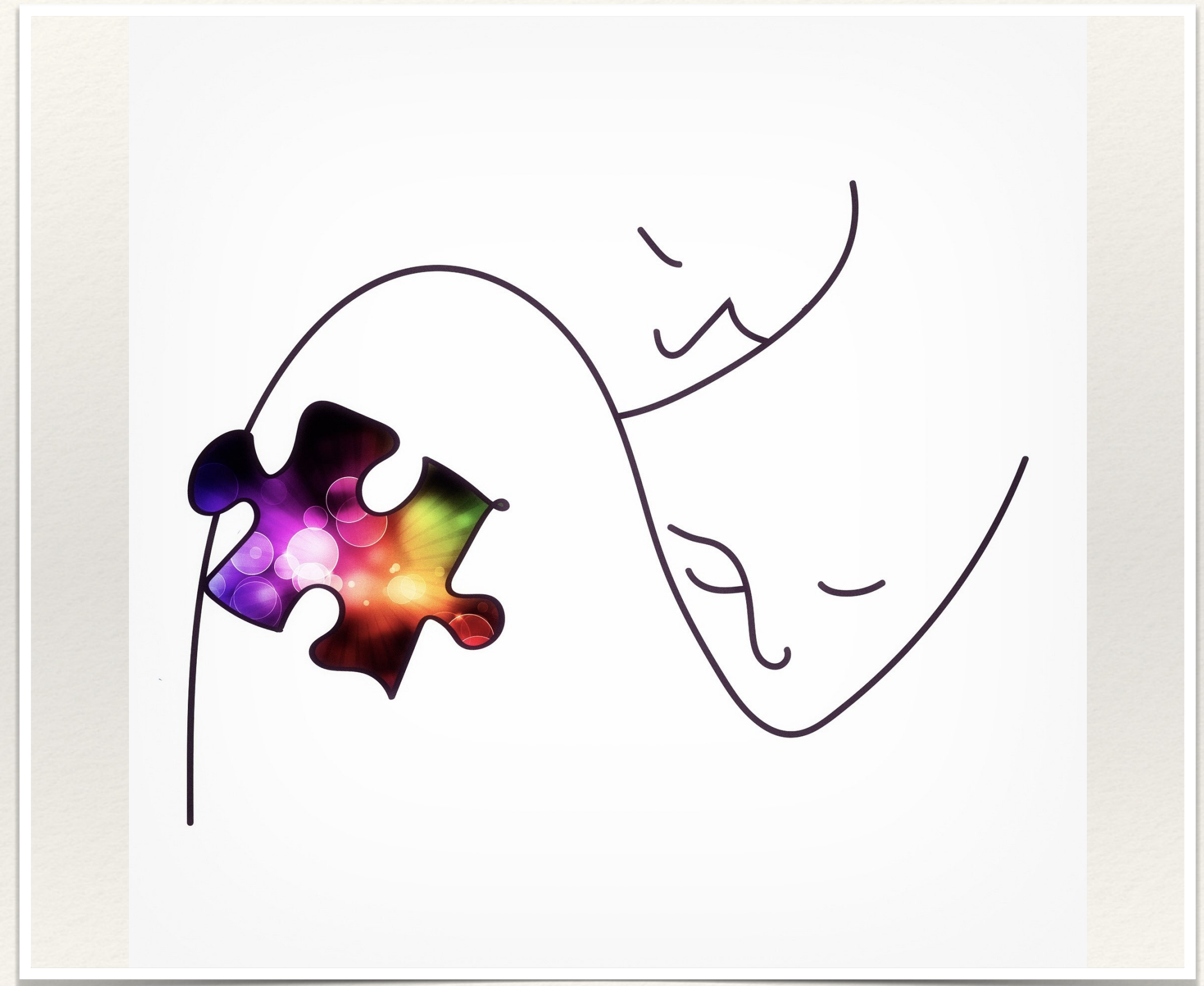
- **tyrimo tikslas** - pateikti rekomendacijas dėl veiksmingų pedagoginių metodų taikymo mokant autizmo diagnozę turinčius mokinius;
- **tyrimo apimtis** - 6 vaizdo įrašai (kiekvienas 30 min.), dalyvauja tik mokytoja ir 6 mokiniai (turintys autizmo diagnozę);
- **tyrimo lokalizacija** - Suomija;
- **tyrimo objektas** - mokytojo ir mokinių tarpusavio socialinė sąveika.
- **tyrimo metodas** - kokybinis, analitinis, etnometodologinis.

Tyrimo rezultatų apžvalga

- **Mokymo procesas grindžiamas sąveika** - mokytojų ir mokinių sąveika lemia ugdymo visumą.
- **Mokytojo vaidmuo lemiamas** - svarbi mokytojo kompetencija, patirtis, pasiruošimas, aiški ir lanksti ugdymo proceso struktūra.
- **Mokytojo lyderystė bei ryšio su mokiniu kūrimas** - kūno kalba, žodynas, profesionalus, pagarbus bendravimo būdas bei atgalinė mokinio reakcija komunikuojant taip pat turi didelę reikšmę sąveikos kontekste.
- **Ugdymo procese svarbu tinkamai naudoti priemones** - ugdymo priemonės (ypač komunikacijos gebėjimų ugdymui), turi būti pritaikytos mokinių gebėjimų lygiui ir skatinti mokinius tobulėti.
- **Individualumo aspektas** - mokytojo darbo aspektai grindžiami atsižvelgiant į mokinio individualumą. Atsižvelgiant į tai yra parenkami metodai.

Pedagoginiai ir organizaciniai aspektai

Bendro pobūdžio rekomendacijos:

- aiški **struktūra** organizuojant ugdymo procesą;
- vizualizacijos elementų įtraukimas į planavimą;
- mokiniui pritaikyto tvarkaraščio sudarymas;
- **aiškus ir nuoseklus** intruktavimas, taikant trumpas instrukcijas;
- veiklos pertraukų metų struktūravimas ir **adaptavimas**/pagalba;
- **galimybė** lankyti papildomus dalykus.
- specialistų **pagalba** (logopedų, psichologų, mokinių asistentų ir kt.)
- aiškaus mokinio įtraukimo **plano** sudarymas (dokumentacija).

Nuotrauka: Pixabay

Pedagoginiai ir organizaciniai aspektai

Bendro pobūdžio rekomendacijos:

- teigiamo mikroklimato kūrimas (klasės, mokyklos lygmeniu);
- **bendradarbiavimas** tarp įvairių dalykų mokytojų ir pagalbos specialistų;
- glaudus bendradarbiavimas su mokinio šeima;
- perėjimo iš vienos mokyklos/klasės į kitą sklandumo užtikrinimas (Suomijos patirtis);
- **kasdienė rutina** turi būti nuspėjama, kad mokinys išvengtų nereikalingų stresinių akimirkų (tiek namuose, tiek ugdymo įstaigoje).

Nuotrauka: Pixabay

Pedagoginiai ir organizaciniai aspektai

Pamokose rekomenduojama:

- pamokos struktūravimas;
- aiškiai matomas pamokos planas (raktinių žodžių naudojimas);
- pamokos turinio adaptavimas;
- pagalbinių priemonių naudojimas (ausinės, programėlės);
- IKT naudojimas;
- UDL (Universal Design for Learning) taikymas;
- pritaikyti darbo vietą bei mokymo metodus;
- kurti saugios klasės atmosferą;
- pagalba struktūruojant užduočių atlikimą;
- aiškūs nurodymai, be įvairių pasirinkimų galimybių;
- vengti kalbėti užuominomis.

Faktoriai, lemiantys efektyvų mokinių įtraukimą į ugdymo procesą

Esminių faktorių apibendrinimas:

- mokinio poreikiams pritaikytos aplinkos kūrimas bei galimybė ugdytis mažesnėje klasėje arba individualiai;
- **mokinio socialinių ir komunikacinių gebėjimų stiprinimas;**
- **bendradarbiavimas ir pagalba šeimai;**
- tarpinstitucinis ir kolegialus bendradarbiavimas;
- mokymosi laikotarpio, dalykų pasirinkimo lankstumas;
- **savalaikė, nuosekli specialistų pagalba (spec.pedagogo, psichologo pagalba ir kt.);**
- **asmeninių tikslų ir pasiekimų plano sudarymas;**
- **palankaus socialinio mikroklimato kūrimas, ryšio su kuruojančiu asmeniu kūrimas;**
- draugų rato plėtimas;
- **UDL taikymas ugdymo procese;**
- mokymo priemonių pritaikymas;
- dokumentacijos susijusios su pedagoginėmis rekomendacijomis nuoseklus rengimas.

Jag kan inte

Nuotraukos: Pixabay
jagkaninte.se

*Išsilavinimo lygis yra svarbus tolimesnei
gyvenimo kokybei užtikrinti.*

*Inga Grinytė - Fedčuk
inga.grinyte.fedcuk@gmail.com*